

Descrierea CIP a bibliotecii Naționale a României

VANDENBERG, PHILIPP

Pergamentul uitat / Philipp Vandenberg; trad.: Cornel Stoenescu
– București: Editura RAO, 2012

ISBN 978-606-609-146-6

I. Stoenescu, Cornel (trad.)

821.112.2-93-31=135.1

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117–119, București, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

PHILIPP VANDENBERG
Das vergessene Pergament
Copyright © Verlagsguppe Lübbe GmbH & Co. KG,
Bergisch Gladbach, 2006
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba germană
CORNEL STOENESCU

© Editura RAO, 2007
pentru versiunea în limba română

2012

ISBN 978-606-609-146-6

CUPRINS

Prolog/Urmele diavolului	7
1. Anno Domini 1400: o vară rece	16
2. Până la cer și mai sus	77
3. Un pergament gol	114
4. Pădurea Neagră	157
5. Tainele domului	180
6. Loja renegaților	212
7. Cărți, nimic altceva în afară de cărți	258
8. Pentru o zi și o noapte	287
9. Profeția lui messer Liutprand	335
10. În spatele zidurilor de la Montecassino	362
11. Sărutul înghițitorului de flăcări	406
12. O mână plină cu cenușă neagră	439
Notă	472

Prolog/Urmele diavolului

Noaptea, o noapte întunecoasă, plutea peste domul din Strassburg. Naosul principal lipsit de turnuri se înălța spre cer ca prora unei corăbii eșuate. Catedrala mai era încă un uriaș șantier. Din străzile înguste, lătratul câinilor ajungea sporadic până în piața domului. Chiar și mirosul urât al orașului, care în timpul zilei plutea peste vasta piață, părea că a adormit. Era ora șobolanilor. Animalele grase și țepoase ieșeau hămesite din găurile unde stătuseră ascunse și alunecau repede și fără zgomot prin gunoaiile care zăceau din belșug peste tot. Folosind un puț săpat pentru fântână, găsiseră de mult timp o intrare în dom. Dar acolo unde oamenii își căutau mângâierea sufletului nu exista mâncare pentru șobolani.

O jumătate de oră după miezul nopții, un zgomot asemănător unui măcinat neliniști șobolanii. Se făcură nevăzuți prin ascunzișuri pe cât de repede le permiteau trupurile grase. Doar pe ici, pe colo se mai ivea câte o coadă cheală. Zgomotul se apropia și devenea mai puternic. Parcă se freca piatră pe piatră. Urmărit de răzuiele, zgârieturi, scurmături – de parcă diavolul se cățara pe pereți cu ghearele lui ascuțite. Apoi, din nou liniște. Ai fi putut auzi cum se scurgea nisipul pe podea.

Deodată, ca o furtună teribilă ce se apropia, păru că o căruță gonea hurducăind prin încăperea întunecoasă a corului catedralei, apoi se auzi pocnetul gresiei care se spărgea. Pilaștrii fin îmbinați se clătinău ca la un cutremur. Un uriaș nor de praf se împrășteie până în cele mai retrase colțuri. Se făcu

din nou liniște și, după puțin timp, șobolanii se iviră iarăși din găurile lor.

Să mai fi trecut cam o oră, până când zgomotele se auziră din nou, de parcă un invizibil meșter pietrar își făcea de lucru în construcția domului. Sau Lucifer încerca să dărâme domul cu un uriaș drug de fier? Aproape se simțea cum zidăria se pune în mișcare. Și continuă tot așa, până când la răsărit se iviră primi zori. Nici unul dintre cetățenii Strassburgului, mândri tare de catedrala lor, încă nu observase ce se petrecuse în această noapte.

Dimineța devreme, paracliserul porni spre dom. Portalul principal era încuiat, așa cum îl lăsase seara trecută. Când intră în naos, se frecă la ochi. În mijlocul navei bisericii, unde naosul și nava transversală se încrucișau, erau împrăștiate fragmente, părți ale unui bloc din piatră sfărâmat, care se desprinsese din boltă.

Apropiindu-se, paracliserul descoperi pe stânga un pilastru atârând pe jumătate în aer, deoarece îi dispăruse soclul. Resturi de piatră erau împrăștiate în jur, ca o hrană urât mirositoare lăsată în urmă de un monstru lacom. Paracliserul privea uluit imaginea oferită, incapabil să se miște din loc. În cele din urmă, ca urmărit de Furii, se năpusti strigând în afara catedralei și se puse pe fugă cât îl țineau picioarele spre cabana constructorilor, pentru a relata ceea ce văzuse cu proprii ochi.

Maistrul constructorilor, un artist în meseria lui, vestit peste granițe pentru cunoștințele și pentru exactitatea calculelor sale, nu scoase un cuvânt când văzu ce se petrecuse peste noapte. Prin natura lui devotat mai curând cunoștințelor științifice, fizicii și aritmeticii, respingea orice minune. Dar această dimineată îi pune serios la îndoială convingerile. Doar o minune ar fi putut provoca prăbușirea catedralei. Și, pe când cerceta piatra desprinsă din boltă, chiar i se părea o minune, dar una săvârșită de diavol.

Vestea că diavolul a vrut să dărâme catedrala din Strassburg pentru că ea, o creație a omului, s-ar apropia mai mult de cer decât îi era pe plac necuratului se răspândi ca vântul mai întâi în oraș și curând în întreaga țară. Și imediat s-au anunțat și primii martori oculari, care în acea noapte ar fi dat ochii cu însuși diavolul. Printre ei se număra și un topograf, un bărbat cu frica lui Dumnezeu, dar nu chiar bigot. El susținea că văzuse noaptea o siluetă șchiopătând, cu picioare de cal, care ar fi înconjurat de mai multe ori catedrala, în salturi mari.

De atunci, nici unul dintre locuitorii Strassburgului nu mai cutezase să mai intre în mândra catedrală, până când episcopul Wilhelm nu o stropi în numele Domnului cu apă sfințită, cu un pământ din cel mai fin păr de bursuc.

Și, pe când vestea se împrăștia în josul Rinului, pe când zidarii, tăietorii și cioplitorii în piatră cercetau dacă fenomenele de descompunere din domul lor nu puteau să aibă o cauză naturală, ceea ce era de neimaginat, se mai petrecu și în altă parte. La Köln, unde maistrul Arnold voia să ridice un dom după modelul catedralei din Amiens, într-o noapte, s-au mișcat stâlpii în care erau ciopliți Maria și apostolul Petru, cărora le era dedicat domul pe jumătate construit. Gemând ca și cum ar fi suferit din cauza propriei greutate, s-au desprins de pe soclurile lor, s-au rotit ca într-un dans în jurul propriei axe și s-au prăbușit cu capul înainte – nu în același timp, ca la un cutremur, ci de parcă ar fi convenit să o facă unul după altul, în aceeași noapte.

Pietrarilor care, după o noapte furtunoasă, au intrat primii în dom, li s-a înfățișat o priveliște de groază. Brațe, picioare și capete cu acele zâmbete pe care ei le ciopliseră în piatră cu mult efort erau răspândite pe podea ca niște măruntaie ieftine, oferite spre vânzare în piața din apropiere. Deși erau cunoscuți pentru tăria lor suflătoare, bărbații începură să plângă, cuprinși de o furie neputincioasă. Alții se uitau cu spaimă ca

Satana în persoană să nu se ivească de după vreun stâlp, rânjind viclean, și să le vorbească apoi cu o voce hârâită.

Cercetând mai atent, ei descoperiră în moloz monede din aur valorând cât o mică avere, ceea ce pentru mulți a fost indicul că diavolul plătește totdeauna cu bani peșin. Cu dispreț și scârbă priveau oamenii aurul strălucitor, și nimeni nu îndrăzni să se apropie la mai puțin de zece picioare de aurul dracului.

În sfârșit, sosi episcopul, îmbrăcat doar pe jumătate și în dezordine, de parcă tocmai se smulsese din brațele concubinei. Murmurând rugăciuni în șoaptă – ori blesteme? –, îi îndepărtă pe cei care căscau gura și examinează stricăciunile. Când dădu cu ochii de piesele din aur, începu să le adune. Acestea dispăreau una după alta în buzunarele sutanei sale. Alungă cu un gest disprețuitor temerile pietrarilor că ar fi banii diavolului și le spuse că banii sunt bani, că de fapt nu sunt ai diavolului, ci el însuși îi zidise cu exact un an în urmă sub soclul sfântului Petru, pentru a se pune bine cu lumea viitoare.

Desigur că nimeni nu l-a crezut. Doar episcopul era cunoscut pentru avariția lui și nu ar fi fost nimeni surprins dacă ar fi aflat că lua bani de la diavol.

Trei zile mai târziu, negustorii s-au întors pe Rin cu vestea că la Regensburg, unde construcția domului era mai avansată decât oriunde, diavolul își făcuse, de asemenea, apariția. Prin oraș, circulau tot felul de zvonuri. Se spunea că în răstimp cetățenii ocoleau cu mare grijă catedrala din inima Regensburgului. Se temeau să nu îl întâlnească pe necuratul chiar în plină zi. Ba existau și cetățeni care nu mai respirau, crezând că mirosul pestilențial care pusese stăpânire de săp-tămâni pe străduțele înguste ar fi de fapt răsuflarea diavolului, care le va pătrunde în interior și le va devora sufletul ca o leșie caustică, preparată de alchimisti.

În felul acesta și-au pierdut viața mai mulți cetățeni din Regensburg, toți cu frica lui Dumnezeu, printre care patru maici de la mănăstirea Niedermünster, aflată la o aruncătură

de piatră de catedrală, pentru că au preferat să se sufocă decât să inspire ceea ce Lucifer deja trăsesse în pieptul lui.

De atunci, în mănăstirea Niedermünster maicile erau în priveghi continuu, se rugau în cor fără încetare, ziua și noaptea, în speranța că astfel vor alunga din oraș respirația diavolului. Ardeau tămâie într-un cazan găurit atârnat de bolta bisericii lor, pe care îl țineau într-o continuă mișcare de pendul. Emanția de fum a dispozitivului greu de cincizeci de kilograme era atât de puternică, încât pioasele femei erau împiedicate a-și mai citi cărțile cu rugăciuni. Pe câteva dintre acestea respirația diavolului, purificată în acest fel, le-a făcut să își piardă simțurile. Își pierdeau orientarea și rățăceau pe străzile din jur. Altele leșinau, ceea ce pentru multe reprezenta dovada că diavolul intrase și în Niedermünster.

Declanșatoare ale acestei isterii, de care nu erau feriți nici cetățenii așezați, erau bizarele incidente din dom, al căror conținut de adevăr îi puneau în încurcătură și pe cronicari, pentru că adevărul se evapora pe măsura creșterii distanței.

Astfel, un negustor de blănuri din Köln ar fi văzut cu ochii lui cum turnul din sud al domului din Regensburg s-a prăbușit, într-o noapte, cu un întreg etaj. Un artist ambulant jura pe viața mamei sale că portalul de vest al catedralei, deși din piatră ca toate portalurile, se topise de parcă fusese făcut din ceară. Cert era că, într-o dimineață, o piatră din soclul portalului dispăruse și nu a mai apărut niciodată. Certă era și dispariția pietrei-cheie din bolta naosului principal. Lipsa acestei pietre ar fi fost în stare să provoace prăbușirea domului. Doar marea pricepere a maistrului și intervenția lui rapidă au împiedicat acest lucru.

Zvonurile s-au intensificat când au fost anunțate incidente asemănătoare la catedralele din Mainz și Praga, la Marienkirche din Danzig și la Frauenkirche din Nürnberg. Chiar și la Reims și Chartres s-au clătinat coloane și stâlpi ai marilor catedrale, s-au prăbușit capiteluri și galerii după ce au fost desprinse din

zidărie de către mâini nevăzute. Călătorii relatau că la Burgos și Toledo, Salisbury și Canterbury au fost îngropați oameni sub mase de piatră, care se prăbușeau în catedrale.

Era vremea predicatorilor, care cutreierau țara scâncind și acuzând, și care stăteau cu mâna întinsă pentru pomană, aducând în fața ochilor poporului valea plângerii. Ostaticii vanității s-ar fi dat desfrâului și, incontestabil, aici ar fi mâna diavolului. Domnul Dumnezeu îl lăsa în voia lui pentru ca trufia să îl piardă pe om. Misterioasele întâmplări ar fi dovada supărării Atotputernicului Care se dezicea de pompa și luxul marilor catedrale. Era greșit să crezi că domurile apusului ar fi construite pentru veșnicie. Oare evenimentele din ultimul timp nu dovedeau taman contrariul? Și nu se putea surpa în fiecare zi, în fiecare oră, una dintre marile catedrale pe care urinase Lucifer?

Cu discursurile lor înflăcărate, predicatorii nu cruțau nici poporul și nici clerul, nici măcar episcopii nu scăpau. Predicatorul Gelasius tuna și fulgera în umbra domului din Köln împotriva poporului iresponsabil și fără de Dumnezeu, căruia îi stătea gândul numai la putere și bogății. Soțiile orașenilor erau afurisite pentru că purtau veșminte cu trenă, ca păunii. Dacă femeile ar fi avut nevoie de asemenea cozi, Domnul le-ar fi dotat de mult cu astfel de excrescențe. Nu, nici măcar clerul înalt nu era exceptat de astfel de nechibzuințe, pentru că purta încălțăminte galbenă, verde și roșie, de altă culoare pentru fiecare picior.

Dacă popii de rând și călugării, ca să nu mai vorbim de episcopi, își satisfăceau poftele cu femei ușoare, fără a mai face din asta un secret, atunci mai curând erau legați de diavol decât de Atotputernicul. Oricine știa că episcopul prefera sânul concubinei lui în locul făpturii Domnului nostru. Și dacă trei papi își disputau locul pentru a fi primul din lume, și dacă fiecare dintre ei îl blestema pe fiecare din ceilalți doi de parcă ar fi fost eretici, atunci Judecata de apoi nu mai

era departe și nimeni să nu trebuia să se mire dacă diavolul pune stăpânire pe casele Domnului.

Ascultătorii plecau apoi pe furiș, vătându-se și scâncind. **Și**, dacă vreunul mai arunca o privire plină de teamă spre vârful frontonului domului, ceilalți se târau ca animalele în patru labe și scânceau asemenea copiilor amenințați de tatăl lor cu pedepse teribile. Bărbații cu stare își smulgeau bonetele din catifea de pe cap și călcau în picioare podoabele din pene. Femeile se debarasau pe stradă de imoralele veșminte care le expuneau sânii și de manșetele mânecilor, care atârnavă până la pământ. Plebea și cerșetorii, pe care toate acestea nu îi priveau, pentru că *Biblia* le promitea oricum împărăția cerului, se certau pe haine și sfășiau scumpele veșminte, pentru ca fiecare să se aleagă măcar cu câte o fâșie din ele.

În oraș, domnea agitația și cetățenii bogați baricadau ușile și puneau străji, ca pe vremea holerei și a ciumei. Chiar și în spațiile ușilor încuiate tot se străduiau să își înăbușe tusea și strănutul, acestea fiind considerate semne ale diavolului care ieșea din trup. În timpul nopții, se auzeau pașii gărzilor, care patrulau pe străzi, înarmate cu lănci lungi cât un pom. Și mai era ceva care se petrecea doar de Vinerea Mare, înaintea Învierii Domnului: băile publice, cuib al păcatelor, erau goale.

În dimineața următoare, locuitorii Kölnului s-au trezit cu un gust amar în gură. Care se putea datora doar diavolului. Cei mai mulți plecară de acasă mai târziu decât de obicei. Deasupra domului, se roteau păsări mari și negre. În această dimineață, croncănitul lor aducea mai curând cu țipătul copilor mici neajutorați. Soarele înălțat pe cer luminează portalul principal al catedralei. Părțile laterale ale construcției erau în umbră și păreau amenințătoare și sumbre, oarecum diferite decât în celelalte zile. Chiar și pe pietrarii care își începuseră munca de mult și pe care vântul și vremea proastă nu îi influențau îi treceau fiori, fără un motiv evident.